

IKONSÄLLSKAPET

Rundbrev 39

Mars 2015

Styrelsen hälsar samtliga medlemmar hjärtligt välkomna till vårterminens sista sammankomst, som äger rum måndagen den 13 april kl. 18.30, i Finska ortodoxa Helige Nikolai kyrka vid Maria Magdalena kyrka. Gatuadress: Bellmansgatan 13.

SAMMANKOMST KRING KYRKANS NYA, NU KOMPLETTA IKONOSTAS.
Medverkande: Ulf Abel som berättar kring ikonostasens innebörd och historia, Jakob Hidemark, ikonostasens arkitekt, samt Marja-Liisa Alm, som målat dess ikoner. Mötet avslutas med tésamkväm.

IKONSÄLLSKAPETS ÅRSMÖTE 2015 ägde rum den 18 mars med deltagande av ca. 15 medlemmar. Inför årsmötet hade Ulf Abel, en av sällskapet grundare och dess hittillsvarande ordförande, undanbett sig omval. Valberedningen hade dock, trots idoga insatser, inte kunnat finna någon villig kandidat till ordförandeposten. Årsmötet beslöt därför – enligt valberedningens förslag – att ge styrelsen, i samverkan med valberedningen (till vilken Ulf Abel adjungerades), i uppdrag att under det kommande halvåret söka efter en lämplig ny ordförande. När en sådan person finns, skall medlemmarna kallas till ett extra medlemsmöte (§ 8 i stadgarna) för val av ordförande.

Till styrelseledamöter med en mandattid på två år valdes Mircea Iliescu (omval) samt Regina Lundvall (nyval) och Eva Grafström (nyval). Övriga ledamöter (Kaj Engelhart, Elisabeth Löfstrand och Paul Nordgren) kvarstår till årsmötet 2016. Till revisorer valdes Karl-Erik Svensson (omval) och Erik Hallström (nyval). Till revisorssuppleant valdes Lola Cedergren (omval). Till valberedning valdes Anders Grafström (sammankallande), Per-Arne Bodin och Lisa Rabe (samtliga omval). Årsavgiften fastställdes till oförändrat 200 kr.

Mötet beslöt uttala sitt tack till de avgående styrelseledamöterna, i synnerhet ordföranden (*jfr nedan*). Efter förhandlingarna föreläste bysantinologen Irina Brändén, Uppsala, under rubriken "Inför Greklandsresan".

Årsmötets ordförande *Anders Grafström* erinrade i samband med avtackningen av Ulf Abel om IKONSÄLLSKAPETS HISTORIA. Här följer ett kort referat:

”Den 27-28 mars 2003 genomfördes ett Ikonsymposium på Nationalmuseum. I anslutning till detta symposium väcktes frågan om att bilda ett Ikonsällskap. Efter symposiet samlades ett antal personer på initiativ av dig, Ulf Abel, och i sällskapets första rundbrev (maj 2003) kan man läsa följande:

Tisdagen den 29 april grundades Ikonsällskapet, 'det senaste bidraget till den redan rika föreningsfloran i Sverige', som du sade i sin introduktion. Ett 35-tal intresserade hade hörsammat inbjudan till konstituerande möte på Konstakademin i Stockholm och framförde sin samfälliga önskan om grundandet av en förening för "ikonernas vänner". Sammanlagt hade ca 65 personer från olika delar av landet per post anmält sitt förhandsintresse. Man beslutade då att Ikonsällskapet skall 'förmedla och fördjupa kunskap om ikoner från skilda perspektiv – teologi, liturgi, konst, litteratur, historia, musik m.m.'. Den första styrelsen bestod av dig, Ulf, som ordförande, och som styrelseledamöter Helena Bodin, Ann Edholm, Kaj Engelhart, Elisabeth Löfstrand, Kajsa Mattas och Paul Nordgren. Av dessa är Elisabeth, Paul och Kaj fortfarande kvar.

Vi har under åren fått vara med om många intressanta sammankomster vilka alla har gett oss en större och djupare förståelse för vad ikonerna står för och vad den betyder. Före 2003 var ikonerna för mig en vacker bild som fanns i hemmet. Idag vet jag, och många med mig, avsevärt mycket mer.

Vi har säkert olika minnen av de många möten som arrangerats i Sällskapet, men jag skulle vilja nämna ett som jag själv tyckte var rörande och gripande. Det var hösten 2007 när Natalja Tolstaja höll ett mycket känslomässigt och engagerat föredrag, bl.a. utifrån sin bok *Ensam*. Vi som var med på Novogorodresan 2008 hade glädjen att ha henne som vår guide. Ett annat mycket tänkvärt möte var det samtal du och Sture Linnér hade den 14 februari 2007 om din bok "Ikonerna – den besjälade bilden".

Vi har dessutom i Stockholmsrådet besökt nio ortodoxa kyrkor av olika ursprung. Vad som varit intressant med dessa besök är bland annat att vi fått se att ikoner med samma motiv kan ha olika ikonografier. Vi har också fått förståelse för vilken betydelse den ortodoxa körsången har och att den är en omistlig del i den ortodoxa liturgin - en ikon i sig. Under din tid har vi gjort elva resor vilka alla har varit fantastiskt givande och mycket väl genomförda. De har varit så bra så att vi efter varje resa har sagt att 'den här var den bästa vi varit med om'. Detta är i korthet något som vi medlemmar i Ikonsällskapet har fått vara med om under din ledning.

Vi har tillsammans med dig gjort en otroligt fin resa under 12 år. Och hur kommer sig detta?

Jo, du har varit en fantastisk idéspruta och jag tror att merparten av alla dina idéer har realiserats. Vi är dessutom imponerade över alla de personer som du känner på olika sätt och att du fått många av dessa att vara föreläsare på våra sammankomster. Du har visat ett stort engagemang inför och under våra resor. Vi hade utan Ikonsällskapet förmodligen aldrig kommit till de platser som vi besökt under de gångna åren. Ett stort tack! Men att du nu slutar som ordförande innebär ju inte att du försvinner från Ikonsällskapet. Vi hoppas att även i framtiden få ta del av ditt stora kunnande, engagemang och din entusiasm.”

IKONOSTAS ELLER TEMPLON? Genom åren har jag fört lite' anteckningar kring ikonostasens utveckling och dess symbolinnehåll. Det är till dessa jag återvänder vid vårt möte den 13 april. Här, som en inledning, frågan om hur fenomenet vi då ska behandla, egentligen bör benämnas.

Vilken är egentligen den riktiga beteckningen på det fenomen som nämns i rubriken? För den slaviskt inriktade verkar frågan närmast överflödig. Här dominerar ordet "ikonostas", som beteckning på alla faser av dess utveckling, inklusive den allra tidigaste. I och för sig är ju ordet självt grekiskt, "eikon", alltså ikon, bild, och "stasis", ställa/-ande. För den grekiskt orienterade är det emellertid mer komplicerat. Här existerar ett begrepp, i stort okänt i slaviska sammanhang, nämligen det likaledes grekiska ordet "templon", från latinets "templum", tempel, med skilda innebörder i vårt sammanhang. Dels betecknar det den allra tidigaste fasen i ikonostasens historia, d.v.s. de första århundradena av altaravgränsningar (fram till efter bildstridens slut eller framemot år 1000). Dels den övre delen i en hög ikonostas, den teologiskt mest betydelsefulla delen, som kontrast till den nedre delen, den s.k. lokalraden, med sina proskynesisikoner, öppna för den folkliga fromheten. Slutligen, och inte minst, kan det också beteckna hela detta fenomenets alla olika fraser. Och alla dessa motsvaras alltså för den slaviskt inriktade av denna enda beteckning "ikonostas".

Alltså: "ikonostas" eller "templon"? Möjligen är valet främst, eller kanske t.o.m. enbart, styrt av den kulturella identiteten? Eller finns där (också?) ett behov av exakthet, av akribi, i det vetenskapliga språket när dessa ting behandlas?

Ulf Abel

OBS! NÅGRA FÅ PLATSER finns kvar på Sällskapetets resa till Grekland 30 maj – 6 juni 2015 (jfr Rundbrev 37). Pris: 11.500 kr (dubbelrum); 12.725 (enkelrum). Anmälan görs snarast till Giorgios på resebyrå Travelhouse, tel. 08-705 00 67.

Har Du betalat årsavgiften? Den är annars kr 200:-/person! Pg 121 05 33-4

Har Du e-mail? Ge oss Din mailadress, så får Du rundbrevet direkt i Din dator! Och meddela adressändring, tack!

IKONSÄLLSKAPET

Rundbrevsredaktör: Kaj Engelhart. Mail: kajcaritas@hotmail.com